

տողրու քննութիւզ մուհաճագա հոտե-
ճէք զուտրելթ նայել օլաւմ, օ վագըլմ
1856. ահանամկի ճառարըք, օ վագըլմ
Հէք զըճա՛ տըլլորոսիք իսկիտիքի քաթ
իտուդ գուվլիլիք քննութիւն վէ իտու
իլէ իտարէ մըքիլիւտէ ճէ՛հ իթմիլի
տէլլամ իտ'ք. պուսա տպիի իսպալթը
մըլլ շու տըլլ քի, Թիւրքիստա պըր եւր-
տին պըր սա իշիտիլըր իշիտիմ գ Հէք
ք'ս պիլի պիլիլնէ, քիմէ կիւվէնիլլը
աճկպա, տիմլիէ պաշար, տիմէք
լուր քի, Հէք քիօն աղլըր իէք ալիւ
լուիլ տիլ քի, Թիւրքիստա հիլ պիլ
զըսմ մ'ըքէզ հիւքիւմթիքի ելնէպիլէ-
ճէք զուտրելթ մալիք տւլի տիլ
փագաթ կ'օղիւ տըլլորոսա աըր գիթա
տիլարտսն իմասա վէ հիւսնիւ թէվէ-
ճէ՛հ իշլանիլը կ'ըշի փոյիտուիլզ փա-
ղաթ վագըլմ վագըլմ կէս իսրիթիյան-
լըզ վէ կէսն ինսանլիլթ տւսիւլ'ըր
իլէ կ'օրիւլիպիլմէքտի տիլ. իմոիլթէ-
շէքքիւր իլմէլիլիլզ շիտիլքի վիւքէ-
լայա քի, ահալիլնիլ զապիլտնէ պու
մուղիլըր տուլլուլու զալլըրմաղ իշլն,
վիլիտ մատուսիլնաէ քննտի քօլիլիթպա-
սընտա զալի տուրոս, վէ կ'ըք պու
ալիֆա իսրիլ վ մէլլիլիլնաէ իարքիմոնէ
վրիլնէ նաթիհալթա, օ պիլիլմ պիլլէ՛հ
իշիթիլզ տիլ. եօլլու ընտու իլէ ճէվաղ
վրտի :

ժողով կը գումարի առանց գլխի, եւ որ նախորդ օրինակ մը գրեթէ չունի:

Ինչ եւ ինչ. անցնինք այս կէտը շնորհակալութիւն յայտնելով Տեղապահ օրագրան հօր միւս ամենակարեւոր գործոց, բայց ոչ այս կերպով մանաւանդ անվաւեր եւ ըստ մեզ իսպառ ապօրինաւոր կաթողիկոսներու խնդրոյն մէջ կողմնակցութեան կապած առ թող հրաժարելու գործին, վստահ լինելու պէս ուրիշ խնդրոց մէջ նոյնպէս ալ այս խնդրոյն մէջ իր պարտաւորութիւնն էր կամ հրաժարականին բուն պատճառը իմացընէ Բ. Ղըբան եւ կամ երբեք չհրաժարի:

Հիմա այն ընդհանուր ժողովը որ, կարելի չէ գումարելի կըլլայ, յառաջիկայ հինգշաբթի օրը պիտի գումարի. բայց է Ազգին սիրած Տեղապահն է եղեր մէջ տեղի փոշի. անոյ այսպէս է մեր երախտագրութիւնը. առաջարկեալ խնդիրը պատրիարքի ընտրութեան խնդրին է. նոյն օրը ցկեանս պատրիարք մը պիտի ընտրենք. բայց ո՞վ ալ յայտնի պիտի լինէ խորհելու համար միայն գրեթէ 56 օր պայմանաւորաբար տրուած է. ինչո՞ւ. վաղի զի անուշիւս սահմանադրական, ձեւերին սահմանադրական ժողովին սահմանադրական, ընտրութիւնին սահմանադրական. բայց ընտրելիք պատրիարքին եւ կամ տեւեկիք գործերնիս պէտք չէ որ Սահմանադրական ըլլայ:

Կապիւր մարդու լաթ հագնելով, մարդ չըլլար. ան կուզէր որ մեզ ալ այսպէս սահմանադրական ըլլանք. այսինքն սահմանադրութիւնը գլխունու վերեւը, իսկ տիրապետութիւնը երակներուս մէջ ետայ:

Պատրիարք մը ելած ատենը եթէ ամիսներով ազգը կ'ընդունէ, ինչու համար պատրիարք մը ընտրուած ատենը միայն 5-6 օր չըստինք. այն ալ առջեւին ընտրելի եւ եկեղեցականաց անուն երբեք չունենալով:

Յորինակի համար, ոմանք կըխորհին որ, Յարութիւն եպիսկոպոսի պատրիարք ըլլալը Ազգին օգտակար կըլլայ. ուրիշներ ասոր դէմ կ'ընեն թէ, անոր իր առաջնորդական վիճակէն հոս բերուելուն պատճառը չգիտցած, ասի պատրիարք ընտրելը, մեր ալ պատրիարք ընտրութեան մէջ յունաց պատրիարք ընտրութեան պէս Տէրութեան Լէւոն մտնելու հետեւաբը կ'ունենայ:

Ոմանք կը խորհին թէ վասն ինքնատիտ եպիսկոպոս պատրիարք ըլլայ վասն զի զէմքը փառաւոր է, ինքը գեր է, հագուստը ձեւաւոր է, ասոր դէմ ուրիշներ կ'ըսեն. այս անձը այսքան տարի վասն այս առաջնորդութիւնը վարեց, ինչո՞ւ համար գլխին տակն եղած Մշոյ մէջ կատարուած այնքան անարարիկ սրբապղծութեանց աչք գոցեց, եւ ոչ Պատրիարքարան գրեց եւ ոչ Բ. Դրան պաշտպանութիւնը հայեցե. բայց ի ասկից երբ պատեհութեամբ մը Բ. Դրան պաշտօնէից ներկայացաւ. կ'ըսեն. վասն ժողովուրդը շատ ամենայնի գոհ է եւ անորոք կ'անք մը կը վարէ ըսելով եղած սրբապղծութեանց վրայ մոխիր ցանց, թողունք որ կ'ըսեն Հաստեանի առջեւ ծուկ չողելու ամասն անութեանց մէջ հասարակաց կարծիքը բանի տեղ չի գրաւ եւ ինչպիսիք չարագործաց:

Ոմանք կը խորհին որ, խորին օրագրաւոր պատրիարք ըլլայ. որովհետեւ փորձառու միտցողամբն ուսումնական է, իսկ ուրիշներ կ'ըսեն որ, նա Սոյ եպիսկոպոս է, հետեւաբար Սոյ աթոռոյն ուխտեալ եպիսկոպոս մը այս միջոցին պատրիարք գտնուելի, իշխանայ աթոռին մասնաւոր Ազգին եւ Եկեղեցւոյն վասնակար նետեանքներ կ'ընայ յառաջ բերել:

Վերջապէս որչափ եպիսկոպոս, այնչափ անուն, այնչափ վերելք. այնչափ քննորդի Այս միջոցին որ եպիսկոպոսին երեսը նայիս, արտաքին կերպով գումարի բայց խորհրդաւոր մտաւանդութեան մը նշանները կը տեսնա գէմքին վրայ. Ամենքը ազգասէր, ամենքը բարի, ամենքը աղքատասէր, եւ ամենքը եկեղեցասէր. բայց եկեղեցիները եպիսկոպոս չիկայ, բոլորն ալ իւսկիւտար, Գուգիւնեմուգ եւ ուրիշ տեղի չողէ. նուազներու մէջ, գուցէ եթէ մէկ երկու ամիս առաջ պատրիարք ընտրութիւնը գիտցուէր, գաւառներու ճամբաներն ալ լեցուն եպիսկոպոս պիտի ըլլային, իսկ առաջնորդարանները երբեք:

Ամթ չէ պատրիարք ըլլալու բաղձալ, մասնաւոր գովելի եւանդ մ'է. բայց այս բայցին պատանայնը տուող մէկ եպիսկոպոս անգլիս անգլի պիտի կարենանք գտնել:

Ինչ պիտի ընեն ասոնք պատրիարք ըլլալով, պարսպ աթոռ պիտի լեցնեն, թէ այդ աթոռէն գործ պիտի դուրս տան:

«Որ ի փոքուն հաւատարիմ է եւ ի մեծին հաւատարիմ է» եթէ կուզենք պատրիարքական աթոռին վնայ Ազգին գործը ցուցնող պատրիարք մ'ունենալ, առաջնորդական աթոռներուն դիմենք, հոն նայինք թէ, ո՞ր եպիսկոպոս կամ վարդապետը այդ աթոռէն գործը ցուցուց ազգին:

Մեր միտքը երեք եպիսկոպոսի անուն կուգայ. եթէ աւելի կայ թող յիշեցնեն մեզ սիրով կ'ընդունին:

1. Հրաժարեալ Արիստակէս օրագրուն որ Ազգին առաջնութեան իրաւունքին մէջ բռնած գիրքը բոլոր Ազգին հանրածանօթ է:

Երկրորդն է, Էրզրումի Յարութիւն եպիսկոպոս որ, Հինգի եղեւնագործութեան դատին մէջ, Պապական արտաքին քաղաքականութեան ինքը իր առաջնորդութիւնը գոհ տուաւ, բայց Ազգային իրաւունքը բարձր ի գլուխ պանծացուց:

Երրորդն է, Երիւան Մկրտիչ եպիսկոպոս որ կ'ընանք ըսել Մշոյ ընդհանուր վիճակին ազատարարն եղաւ:

Առաջինը իր անձկական տկարութիւնը մէջ բերելով հրաժարեցաւ տեղապահութենէ, եթէ այս պատճառն ատոյգ է, նա պատրիարքական ընտրելի չիկրնար ըլլալ. իսկ եթէ այդ կեղծ է եւ ինչպէս որ գիտենք թէ կեղծ է եւ եթէ այդ պատճառին կեղծ ըլլալը գրով մը ընդհանուր ժողովոյ իմացնելուն հետ, հրաժարման բուն պատճառն ալ իմացընէ, այն ատեն խնդրոյն կերպարանքն ալ կը փոխուի:

Երկրորդին, իր առաջնորդատեղին չերթալու պատճառական պատճառին ինչ ըլլալը մինչեւ որ չի հասկցուի, դադարեալ չիկրնար յայտնուիլ անոր ընտրութեան վրայ:

Իսկ երրորդը, Երիւան Սրբաբան, մէկ հատիկ յարմարաւոր մարդն է պատրիարք ըլլալու, որուն վրայ կը յուսանք թէ, թէպէտ չնորհիւ խառն ժողովոյ խիստ կարճ միջոց, բայց դեռ խօսելու ժամանակ կ'ունենանք:

... ԵՖԲԵԱՐ ...

Այժմ Մուշէն գիրքը ասի, որոցմէ հետեւեալները կը քաղուի:

«Վասն կուսակալին բուն ընթացքը Մշոյ երկրի բարեկարգութեան համար ասոյժմ բաւական յուսալից է. Հազարաւոր արգելափակներ արուած են նորին բարձրութեան, ամէն կերպ չին եւ նոր զրկանքներ համար խնդիրներ կ'ընդունայ, բոլոր ժողովուրդը արք եւ կանայք սիրտ առած կը վազեն բարձրելու. Բաւականութեամբ կամ գաղտնի թափու եղած հողերը եւ կ'ընթացն եւ ան թափուի թղթերը կ'ըստուէր Գեղացւոց պարտուէր իրաւունքն անկողններուն ալ չափ կ'ընէ: Մշեցի անխնայ մարդիկները որոնք խեղճ գեղացւոցն անասուններ եւ ոչխարները պարտուց տեղ գրաւած էին եւ արքանքն, եւ քանի տարի որ տիրել էին այն անասնոց, հաշիւ ընելով անոնց ածուր: Իւզը եւ այլ արգելափակներ բունց անուն տուաւ անասնիկներն: Մշոյ դաշտի ընդհանուր բոլոր արգելափակն ալ կ'ընէ ասոյժմ առ այժմ: Միւստեւ որ կարգեց Չուխաթա լիզուտ գիղ եւ անոր մուսափին գրաւ վարդան աղաւ. միւստեւ մին ալ կարգեց դաշտի ծայրը Ալթան գեղը, եւ անոր ալ մուսափին տուաւ Նորաստեղծական Թաղէնու աղան»:

«Ի վաղուց անտի բանակալ բարբարոսները հետզհետէ ձեռք բերելու մեծ փորձ կ'այ. հաշիւաւոր Ալթանի պէշի տունները պիտի նախընտրեն ըլլան, Չուխաթա քան զիջ Մրդա պէշը, որ անոնց տունէն է, լըսեց եւ իր պարտաւորեալ փախաւ յանկարծ. գեթ իմացուած չէ թէ Ռուսաստան փախաւ եթէ Պարսկաստան. կ'ըսեն թէ իւր տունէն եւ եւ զէջ կը հանդերձ ատեն կարասեօք վառել տուեր ու այնպէս է փախել. Թուի գեղի մէջ քաւական տարիներէ ի վեր բունկող անուանի Գիւրտ Չանկօն, որ Դատուանայ կողմի չորս կտոր գեղը աւեր դարացուցաւ, եւ քանի աւելի Հայոց կին բռնութեամբ տաճկացուած էր, եւ այլ անխիւ բարբարոսութիւնները բռն էր, ասիկայ բռնութեամբ մէկ երկու ընկերներով, դեռ չորս հինգ ալ կ'ըսէ. Բ. կուսակալը հրամայեց որ երթան կամ կենդանի բռնեն կամ դիակները բերեն: Ասոնք որ Զանկոյի ընկերներն են, Զանկոն բռնութեան յետոյ սուրբը քաշելով թուի գեղին վրայ կը յարձակուի, խեղճ դեղագինները իրենց ընտանիքով սարսափած լեզապառաւ կըլլան, որոնցմէ ազատուողները որք անասուններ կը փախչին, որն ալ դէպ ի Մուշ գալով, գուցէ տեսնեն:

Բ. կուսակալին: Այս նշանաւոր գեղը իսպառ հաւատարմացոյց անհոտ անոր թէ Մշոյ աշխարհին բարբարոսութիւնը անդոյ չէ. եւ ձայնեալ չարախոյնցութիւն չեն: Հասնանքի եւ Զիւրանցի թուոյնն ալ նետուէն կը հաւաքուին ի Մուշ. որոց վախճանը յայտնի չէ. միայն Բ. կուսակալին վերադառնաւ է թէ ասոնք ինչ պիտի ըլլայ: Պարսկաստան եւ Դաշտի մէջ բնակող զորքերը ստիպուածքի տակ են, որ ելին Հայոց գեղերէն եւ քաշուին երկնային լընց տեղերը:

Իւր խրեան Մրազալը Մուշէն դարձեր ի Ս. կարապետ, բայց բաւական աղանդներ եւ խորտոմներ սկսել են կրկին ընդգէմ հայրիկին եւ պատրիարքական փոխանորդ Գրիգորին վարդապետին, Միւստեւ վարդապետին եւ իրեն պէս վայրենամիտ դատուի ձեռքը: Ապրին Մշոյ վարդապետները եւ իրենց հետ եղող աշխարհական Հայերը, որ տարին որ կարող կուսակալը հոն երթայ, ամէն անգամ իրենց սեւ խորհրդը կը խառնեն, եւ այսպիսի նորք պատրաստի մը մէջ, որ բոլոր Տարօնոյ կեանքը ու մահը նմար կը գործի ասոնք իրենց խաւարին հոգիները կը գողտեն, եւ մէկալը մտանալ կ'ուտան: Աստուած իմ, վերջոյ աւսուք, կամ խորատոյգ կոյցոյր:

1869 յուլիս 17 ի կարին

... ԽՈՒՄԳԻՐ ...

Այս անգամ Մուշէն անունու լուրերն բերկրաւ են, մեծ գոհունակութեամբ կը խօսին քաղաքին ընդհանուր բարձր կուսակալին իրաւաւոր գործոց վրայ: Իր երթալէն մինչեւ հիմա Մշոյ աղետալի վիճակին բարեւոյցն համար անդադար կաշխատի, իր դուռն բաց է բոլոր ժողովուրդը համար, ուր կը զիմեն ժողովուրդը իրանց աղէտները ու թշուառութիւններն յայտնելու եւ իրանց հարստահարիչ բարբարոսներու վրայ բողոքելու. բարձր կուսակալին տիրով լսելով անխիղաք հոգ կը տանի ժողովուրդեան աղէտից բարձմանը:

Խմբագիր, ժողովուրդը երբ լսել են բարձր կուսակալին Մշոյ դաշտ մտնալը, մեծ ուժ առնելով մէկ մէկու կուսեան «Ա» հա եկաւ մեր ազատարար, բարձր. կուսակալին ուրկէց որ կանցնէ եղեր, արք եւ կանայք, ծերեր եւ տղայք պողպի. մեղի նորա ճանապարհին վրայ կարգաւ կը կայնին եղեր իրանց ազատարարին երեսը տեսնալ, եւ իրանց աղետալի վիճակը ցրցունել, կը գրէ մեր թղթիկիցը. վսեմ. կուսակալին այս թշուառ ժողովուրդը տեսնելով սիրով կողմունէ, եւ նոցա դուռ խեղճութիւնին տեսնալով ի խոր վիշապաւորութեամբ կարտառէ իր եւ նոր գործադուր, դառնալով ժողովուրդեան քաջակրօնիկ կուսայ ըսելով «Որդեակը իմ Ս. Գոստափառ Սուրբանին կողմանէ եկած իմ, ձեր աղէտներն վերցընելու, ձեր վիճակը բարեւոյցելու, ձեզ եւ ձեր երկիրը ազատելու հարստահարիչ բռնութեանը անդադար, ինչպէս որ իմ վեհապետ կայսերա կալէն է ձեռնապարձր բռնող ժողովուրդը զայս լսելով յարտատու իր ձկնալ բարձր. կուսակալին բողոքիքը կայանած կուսային եւ կը ցրցունէ իրանց ձեռքը ու հանդերձներն ու իրանց աղէտալի վիճակը, եւ միմեկին կը գոչէին, «Եկեցէ՛ք Սուրբան Ազգի ողորմած կարտերներ», բիւր բարեմաղթութիւններ կարդալով թէ Ս. Գոստափառ կայսեր եւ թէ բարձր կուսակալին, որոց ազատարարներն օգն կը զննայանէին, եւ այսպէս բարձր. կուսակալը Մուշ քաղաքը մտաւ, եւ առանց հանգիստ առնելու սկսաւ Մշոյ աղէտալից վիճակը բարեկարգելու:

Ժողովուրդին կողմանէ բողոքուած ամեն բռնութիւններն աս ինքն ժողոված է, ասոնց մէջ ոմանք փախստական են, ասոնք ալ ձեռք բերելու հետ է, Ալթանի պէշի ցեղին Միւստեւ անուն բռնութեամբ փախել է, հետեւեալ կերպով բարձր. կուսակալին ետեւը մարդ կը լրկէ առ ինքն գալու: Խեղճ որ այս թշուառական յառաջագոյն իր Ս. յոյ մէջ գտնուած լրտեսներէն տեղեկացել է իր բռնութիւն. իր ստացուածով մեծ մասը ընտանեաց հետ հեռացուցած է հետաւոր եւ անձնաթի վայրերու մէջ, ինչը իր մարդիկներով իր գիւղին ըսով կ'ընէ պատրաստի. երբ բարձր. կուսակալին մարդիկ կերթան հրաւիրելու. նա խտտել լեզուցած է թղթ իր տանը չորս կողմ, կրակ կուտայ խոսերուն կը փառէ իր բողոք անուն, որուն մէջ իւզ, բանիլ եւ այլն. բաւական զոյգեր կան, եղեր, որ չէ կարողացել ասնել, բա-

լորը մոխիր դարձուցելով կ'ըսէ իրան հրաւիրողներուն «Գողթե՛ք, ըստ՛ք բաշային թէ լսած եմ որ պիտ (նաղ լիսանէ) պիտի լինէ, ահա տակի եւ իմ կամօքս նագիլիսանէ կըլլաւ ու կ'ընթամ ելն. թող ուրիշ վնասակարներն բռնէ» այս ըսելով իր մարդիկներով կը փախչին, եւ ուր երթալին յայտնի չէ, բարձր. կուսակալը փնտռել կուտայ բռնելու: Այս այն բարբարոս Միւստեւ պէշն է որ անխիւ շարիքներ գործել է. եւ քանի տարի առաջ զիւզ մը ամբողջ պրից ուրուն մէջ կային երեսունէն աւելի արք եւ կանայք ու մանկտիք, ամենն ալ անդթաւար անխիւ դարձուցեր է, ու բռնութեամբ (Թէրսանան) ձգուած է եղեր, անկէ ալ աղատուելով ամեն կերպ դադանալին բարբարոսութիւններ կ'ընէ եղեր. կը յուսածք որ վսեմ. կուսակալին, նորիւ կը բռնուի ուր ալ փախչիլու ըլլայ նէ:

Մշոյ գաւառի Գրիստանայ եւ ոչ Գրիստանայ հարստահարալ ժողովուրդը բարձր. կուսակալին դալով իրանց ցաւալից աղէտներն յայտնելու համար թաղման խնդրուած են. բարձր. կուսակալին խաղաղեան լին. Գանիէլ էֆէնտին ցըցունելով կ'ըսէ, «հա՛ւ ձեզ ճշմարտաւէր մարդ մը որ Տէրութեանն օգտաւոր եւ հաւատարիմ եւ ինձ յոյժ սիրելի. ինչ ցաւ որ ունիք Գանիէլ էֆէնտին խօսեցէք, նա ինձի մի առ մի կը տեղեկացնէ, վստահ եմ անոր անաչառութեան վրայ եւլն» Գանիէլ էֆէնտին վրայ չեմ ուզեր երկար գրել, վստահ իմ Ազգային լրագրիչ բաւական գրեցին նորա ազգասիրութեան վրայ. բայց ճշմարիտ ըսելով Գանիէլ էֆէնտին ունեցած ճշմարիտ ազգասիրութիւնը եւ առ Տէրութեանն ունեցած անձնութեան ինքն, յիշելով դեռ քիչ գովութիւններ տուած են. Գանիէլ էֆէնտին արժանի է գովութեան անհամեմատ փառաց, ուշ բերելով նորա դարձական եւ թէ իր կինաց զոհողութիւնը, Գանիէլ էֆէնտին անունը ոսկի տառերով քանդակելու արժանաւոր է, թէ Կարնիցուց եւ թէ Մշեցւոց չորհրդապետ գոհունակութիւնն իր մատուցանեմը նորին մեծութեան, եւ կը բարեմաղթենք նորա ազգօգուտ կենաց քաջատրոյթեանը համար. ընդ որս կը յայտնեմք մեր շնորհակալութիւնը Յովսափան Թաղալ էֆէնտին որ նա եւս ճշմարիտ ազգասէր գողով բաւական անձնուէր կերպով աշխատած է Ս. Թօմաստու վանից կողմը տուելուն մասին. երկինք, Գանիէլ եւ Թաղալ էֆէնտիններու պէս ազգասէրներ հա՛ն Հայաստանի ժողովուրդոցս:

Կարին իր օրագրան առաջնորդին երկար անշատու համար երկու ընդհանուր հանրագիր ուղղեց, մին առ բարձր. փոխարքայի, եւ մինն առ Ազգային Վարչութիւնն մինչեւ հիմա պաշտօնական. կերպով յայտնելով որ հանձնելով յուլիս 11 թիւ լրագր արհեստագործ խնդրանք թաղական խորհուրդը հետագիր դարկաւ առ Պատրիարքարան, որով կը խնդրեն իրանց սրբազան առաջնորդին փոխով զրկելն, որ խիստ կարեւորութիւն ունի. Կարնոյ ազգայինք լսելով բարձր. փոխարքային պատուով եւ սիրով ընդունելու է իրանց սրբազան առաջնորդը եւ խօստացեր է քիչ ժամանակի վերադարձունել իր վիճակը, ուրախ լինելով օրնութիւններ կարգացին Ս. Գոստափառ խորհուրդը իրանց շնորհակալատութեան ըզգացումներն կը սփռին նորին վսեմութեան ոտից ներքեւ:

Հասան փաշայի վանուց գողերն դեռ ամբողջ ձեռք չէ բերուած. երկու Չերքէզ բռնութեամբ կարին բերած են, որոնց ըսովն ելած է առաջնորդ վանահօր թէզպէն, եւ մինչեւ հիմա վանուց Ս. Գողթերն ուրիշ բան երեւան չեւած. քաղաքէս 6 ժամ հետի ձինէս գիւղին մօտ որ Տրապիզոնի ճանապարհն է, երկու Եօն Վորդպաններ բռնապետուած են. կառավարութիւնը լսելով սպանողներն ձեռք բերելու խուզարկութիւն կ'ընէ. առ այժմ այսչափ:

Մնամ ձեզ եւլն...

1869 յուլիս 17

Ի կարին

Գրեց խմբագիրը

Լրագրիչ

... ԽՈՒՄԳԻՐ ...

Կը փոխով ներկայիս մէկ քանի հաւատարմութիւններ տայ Չեզ, յուսալով որ Չեզ ազգօգուտ թերթին մէկ անկիւնը զետեղելու համար:

